32. פרשת בהר: כשירושלים נופלת - ירמיהו קונה שדה!

נתאר לעצמנו שאנו עומדים בשנת 587 לפנה״ס, סמוך לחורבן בית המקדש הראשון. ירושלים נתונה במצור, וירמיהו הנביא נמצא בתוכה. לאחר שהתעמת עם נביאי השקר, הוא ממשיך לקרוא לעם להיכנע לבבל, לא מתוך חולשה, אלא כדי להציל את העם מכליה ואת ירושלים מחורבן מוחלט.

אולם השרים והפקידים ראו בו בוגד, אדם המרפה את ידי הלוחמים. כאשר ביקש לצאת מירושלים, עצרו אותו, היכו אותו וכלאו אותו בבית האסורים. ימים רבים ישב שם ירמיהו, עד שצדקיהו המלך ציווה להוציאו משם ולהעבירו ל׳חצר המטרה׳ (בית סוהר אחר. מטרה מלשון נטירה). אבל גם משם לא חדל ירמיהו מלמסור את דבר ה׳: נפילת ירושלים. (לח 3).

בעקבות דבריו ציוו השרים להורידו בחבלים אל בור מלא טיט, ושם היה צפוי למות ברעב ובייסורים. עֶבֶד־מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי השתדל לפני צדקיהו להצילו (לח 9-7), וירמיהו הועלה מן הבור ושב לשבת בחצר המטרה. צדקיהו עצמו נועץ בו כמה פעמים בחשאי, מפחד השרים, כדי לדעת את דבר ה׳. ירמיהו חזר והציע לו להפסיק את המרד ולהיכנע לבבל, אך המלך לא שמע.

בסופו של דבר, בשנה ה-11 למלכות צדקיהו, הובקעה ירושלים. הבבלים כבשו את העיר, הגלו את תושביה, ותפסו את צדקיהו שניסה לברוח. בניו נשחטו לעיניו, ולאחר מכן ציווה נבוכדנצר לעוור את עיניו, לאסור אותו בנחושתיים ולהוליכו לגלות.

על רקע קשה זה מתרחשת ההפטרה. ירמיהו יושב בחצר המטרה, והקב״ה פונה אליו ואומר לו: (לב 7) שַׁלֻּם, דודו של ירמיהו, עומד לבוא אליך ולהציע לך לקנות את שדהו בענתות. הדבר קשור למצוות הגאולה שבפרשת בהר: כאשר אדם נאלץ למכור את אחוזתו, מוטלת מצווה על הקרוב אליו לגאול את השדה, כדי שלא תצא נחלת המשפחה מידיה, (ויקרא כה 25). ירמיהו אכן עושה הכול כדת וכדין, בלי לזלזל בשום פרט. הוא שוקל את הכסף (לב 9): כותב שטר מכירה, חותם אותו, מזמין עדים, ומפקיד את השטרות בכלי חרס למשמרת. יש כאן מעשה קניין מסודר, משפטי ומדויק, כאילו מדובר בימי שלום ושגרה.

אלא שדווקא כאן מתעוררת השאלה הגדולה: מה הטעם לקנות שדה בארץ ההולכת ונכבשת? מה הערך בשטר מכירה כאשר הבבלים כבר שולטים בארץ, והחורבן עומד בפתח? על כך משיב הקב״ה לירמיהו (לב 27): **הֲמִמֶּנִּי יִפָּלֵא כָּל דָּבָר?** והמסר ברור: גם כאשר הכול נראה אבוד, אין העתיד סגור. קניית השדה איננה עסקה כלכלית בלבד, אלא מעשה נבואי של אמונה. היא באה לומר לעם ישראל: החורבן אינו סוף הסיפור. עוד תהיה שיבה, עוד תהיה בנייה, עוד יהיו חיים יהודיים בארץ הזאת. וכך נאמר בפירוש (לב 15): **עוֹד יִקָּנוּ בָתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת.**